

KTK ettepanekud valitsuskomisjoni ja omavalitsusliitude koostöökogu eelarveläbirääkimisteks

RIIGI EELARVESTRAATEEGIA AASTATEKS 2015-2018 JA 2015. AASTA RIIGIEELARVE OSAS

LÄBIRÄÄKIMISTE EESMÄRK JA LÄHTEALUSED

Omavalitsusliitude Koostöökogu ja Valitsuskomisjoni läbirääkimiste põhieesmärk on kohalikele omavalitsustele stabiilse, seadustele ning Euroopa kohaliku omavalitsuse hartale põhineva tulubaasi kindlustamine, mis tagaks kohalikele omavalitsusele seadustega ja seaduste alusel pandud ülesannete täitmiseks vajaliku tulubaasi ning võimaldaks kohalikuks arenguks vajalikud investeringud ja omavalitsuste jätkusuutliku arengu.

Omavalitsusliitude Koostöökogu lähtealused läbirääkimistel:

1. Kohaliku omavalitsuse osakaalu, otsustusõiguse ja vastutuse suurendamine ühiskonnaelu juhtimisel ja korraldamisel, kohalike omavalitsuste poolt osutatavate avalike teenuste kättesaadavuse parandamine ja kvaliteedi tõstmine.
2. Riigikohtu üldkogu 2010. aasta 16. märtsi otsuse 2009. aasta lisaeelarve kohta (kohtuasi nr 3-4-1-8-09) seisukohad ning OECD ja CLRAE ettepanekud omavalitsuste finantsautonoomia suurendamiseks, partnerluse arendamiseks ja omavalitsuste koostöö suurendamiseks.
3. Kohalike omavalitsuste tegevustingimuste kujundamisel, reformide kavandamisel ja läbiviimisel Euroopa kohaliku omavalitsuse harta põhimõttest lähtumine
4. Enamuse riigieelarvest eraldatavate toetuste integreerimine kohalike omavalitsuste tulubaasiga, mis jaotatakse maksutulude ja tasandusfondi kaudu.
5. Kohalike omavalitsuste poolt täidetavate riiklike ülesannete eristamine õigusaktides ja rahastamine kulupõhiselt riigieelarvest.
6. Kohalike omavalitsuste koostöö edendamiseks, haldussuutlikkuse tõstmiseks ning teenuste efektiivsemaks osutamiseks analüüsida seadusandlust ja täpsustada seda valdkondades, kus omavalitsuste koostöö on otstarbekam, kindlustades koostöö võimalikkuse erineva suurusega territooriumil ja erineva arvu omavalitsuste vahel.
7. Omavalitsuspoliitika põhimõtete ja suundade avamine riigi strateegiadokumentides.

I. ETTEPANEKUD RAHANDUSE VALDKONNAS

FISKAALSE MÕJUGA ETTEPANEKUD, sh.

Ettepanek 1. Kohalike omavalitsuste tulude taastamine majanduslanguse eelse perioodi tasemele.

Ettepanek 1.1 Kohalikku eelarvesse laekuva tulumaksu osa järk-järguline taastamine

2013	2014	2015
11,57	11,6	11,865
2016	2017	2018
12,13	12,13	12,13

neeritust 1,63% (+14 740 209€).

Tulumaksu taastamine kahes osas, 2015 – 0,265%, mis on 2015 pla-
neeritust 1,76%
(+14 740 209€)
suurem.
2016 – 0,265%,
mis on 2016 pla-

PÕHJENDUS:

Eesmärk: Omavalitsustele iseseisva tulubaasi, regionaalse tasakaalustatuse ja kohaliku demokraatia suurendamine.

2009. aasta veebruaris kärbiti kohalike omavalitsuste eelarvetele laekuva tulumaksu osa 11,93%-lt 11,4%-le (so -0,53%) (-29 480 419€) ning vähendati tasandusfondi vahendite mahtu -21 090 844€ võrra. Kõnealuse kärpeotsusega on tulubaasi kärbe perioodil 2009-2014 vähendanud kohaliku elu korraldamiseks mõeldud raha juba -288,5 miljonit €, sh 2014. aastal -52,3 miljonit €. Märgime, et selle võrra on linnades ja valdades võimalik vähem rahuldada elanike va-

<p>Kokku kahe aastaga (+29 480 419€)</p>	<p>jadusi neile vajalikke ja õigustatud teenuste osas. Tänaseks on valitsus võtnud suuna taastada enamuses eluvaldkondades kriisi ajal tehtud kärpete eelne olukord (viimase näitena saab tuua riigiametnike uus palgasüsteem). Kahjuks ei ole vastavat otsust omavalitsuste erakorralise tulubaasi kärpe suhtes veel tehtud.</p>																																										
<p>Ettepanek 1.2 Kohalike eelarvete tasandusfondi järk-järguline taastamine.</p> <table border="1" data-bbox="188 562 738 786"> <thead> <tr> <th>2013</th> <th>2014</th> <th>2015</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>74 252 137</td> <td>74 898 439</td> <td>86 030 159</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td>+10 545 422</td> </tr> <tr> <th>2016</th> <th>2017</th> <th>2018</th> </tr> <tr> <td>97 638 304</td> <td>97 638 304</td> <td>97 638 304</td> </tr> <tr> <td>+10 545 422</td> <td></td> <td></td> </tr> </tbody> </table> <table border="1" data-bbox="188 835 767 981"> <thead> <tr> <th colspan="4">Sh. tasandusfondi suurendamine keskkonnatasu laekumise ümbersuunamise kaudu</th> </tr> <tr> <th>2014</th> <th>2015</th> <th>2016</th> <th>2017</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>616 302</td> <td>616 298</td> <td>616 301</td> <td>308 149</td> </tr> </tbody> </table> <table border="1" data-bbox="188 1008 767 1189"> <thead> <tr> <th colspan="4">Sh. kaevandusõiguse tasude kompenseerimine otse üleriigilise tähtsusega maardlate omavalitsustele</th> </tr> <tr> <th>2013</th> <th>2014</th> <th>2015</th> <th>2016</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>2 157 050</td> <td>1 540 748</td> <td>924 450</td> <td>308 149</td> </tr> </tbody> </table>	2013	2014	2015	74 252 137	74 898 439	86 030 159			+10 545 422	2016	2017	2018	97 638 304	97 638 304	97 638 304	+10 545 422			Sh. tasandusfondi suurendamine keskkonnatasu laekumise ümbersuunamise kaudu				2014	2015	2016	2017	616 302	616 298	616 301	308 149	Sh. kaevandusõiguse tasude kompenseerimine otse üleriigilise tähtsusega maardlate omavalitsustele				2013	2014	2015	2016	2 157 050	1 540 748	924 450	308 149	<p>Kohalike eelarvete tasakaalus hoidmiseks on vajalik ka tasandusfondi taastamine 2009 aasta alguse tasemel proportsionaalselt ja ajaliselt sarnaselt tulumaksu taastamisega.</p> <p>Kuna muutus ka üleriigilistest maardlatest laekuv tulu omavalitsustele, peab vastavalt kokkuleppele tasandusfond suurenema.</p>
2013	2014	2015																																									
74 252 137	74 898 439	86 030 159																																									
		+10 545 422																																									
2016	2017	2018																																									
97 638 304	97 638 304	97 638 304																																									
+10 545 422																																											
Sh. tasandusfondi suurendamine keskkonnatasu laekumise ümbersuunamise kaudu																																											
2014	2015	2016	2017																																								
616 302	616 298	616 301	308 149																																								
Sh. kaevandusõiguse tasude kompenseerimine otse üleriigilise tähtsusega maardlate omavalitsustele																																											
2013	2014	2015	2016																																								
2 157 050	1 540 748	924 450	308 149																																								
<p>Ettepanek 2. Kohalike teede hoiu rahastamine vastavalt seadusele Kõigi teehoiuks eraldatavate vahendite jaotus kohalike omavalitsuste vahel peab toimuma ühtsetel alustel.</p> <p>Eriprojektide rahastamiseks vajalikud vahendid ei saa olla kavandatud mootorkütuse aktsiisist teehoiuks eraldatud vahendite hulgast.</p> <table border="1" data-bbox="188 1559 738 1821"> <thead> <tr> <th>2013</th> <th>2014</th> <th>2015</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>10%</td> <td>10%</td> <td>20%</td> </tr> <tr> <td>290265 000</td> <td>28 071 300</td> <td>44 210 250</td> </tr> <tr> <th>2016</th> <th>2017</th> <th>2018</th> </tr> <tr> <td>25%</td> <td>30%</td> <td>30%</td> </tr> <tr> <td>61 894 350</td> <td>81 236 334</td> <td>102 357 781</td> </tr> </tbody> </table> <p>Tabelis märgitud laekumise % mootorkütuse aktsiisist teehoiuks ette nähtud vahenditest, summad on mootorkütuse aktsiisi laekumise prognoosi alusel.</p>	2013	2014	2015	10%	10%	20%	290265 000	28 071 300	44 210 250	2016	2017	2018	25%	30%	30%	61 894 350	81 236 334	102 357 781	<p>Kohalike teede hoiuks eraldatavate vahendite maht ei ole piisav ning võrreldes riigi teedele eraldatavate vahendite mahuga ebaõiglane.</p> <p>Seadusandja on juba 1999. aasta veebruaris vastu võetud teeseaduses väljendanud taht arvestada kohalike maanteed ja tänavate hoiuks sihtotstarbelise eraldise vajadusega riigieelarvest. Seaduse seletuskirjas on seejuures märgitud, et Eesti territooriumi ning teedevõrgu kompaktsuse tõttu tuleb käsitleda riigi, kohalikke ja erateid ning tänavaid kui ühtset tervikut.</p> <p>Vt Riigikogu, 12. detsembril 2013.a. olulise tähtsusega riikliku küsimuse arutelu "Kohalike teede hoiu korraldamine" (raport „Kohalike teede hoiu korraldamine“, http://www.riigikogu.ee/index.php?id=66729) mis koondab teede rahastamisega seonduvad teemad ning esitab olulised seisukohad.</p>																								
2013	2014	2015																																									
10%	10%	20%																																									
290265 000	28 071 300	44 210 250																																									
2016	2017	2018																																									
25%	30%	30%																																									
61 894 350	81 236 334	102 357 781																																									
<p>Ettepanek 3. Rääkida läbi laekuvate keskkonna-</p>	<p>Kehtiva seaduse järgi on keskkonnatasude lae-</p>																																										

<p>tasude jaotumine KOV-I, KIK-I ja riigieelarve vahel ning määrata kõigi keskkonnatasude liikide ja komponentide osas kindlad protsendid, kui suur osa laekunud tasudest peaks kompenseerima KOV-le välismõjud ning võimaldama KOV-del seadusega ning seaduse alusel pandud keskkonnanäülesannete täitmist.</p>	<p>kumine RE, KOV-de ja KIKi vahel seotud konkreetse aasta tasumääraga. Selline süsteem ei ole läbipaistev, arvutused on keerulised ning laekumise jaotuse sisuline põhjendus seotuna valitud aasta tasumääraga on nõrk. Vajalikud on arutelud KEM sisuosakondadega ning läbirääkimised RaM-ga ja Valitsuskomisjoniga. Maksusüsteem peab olema selline, et inimesed ning sihtrühmad teaksid, mille eest nad maksavad ning poliitiline süsteem saaks inimeste/maksjate eelistusi täpselt peegeldada. Rakendatud peab olema nii horisontaalne kui ka vertikaalne õiglus.</p>										
<p>Ettepanek 4. Pealinna funktsioonide teostamise toetamine</p> <table border="1" data-bbox="188 723 762 801"> <thead> <tr> <th>2014</th> <th>2015</th> <th>2016</th> <th>2017</th> <th>2018</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>0</td> <td>255 650</td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> </tbody> </table> <p>Eraldada Tallinna linnale kohalike omavalitsuste toetusfondi kaudu vahendid pealinna funktsiooni täitmisega kaasnevate kulude katmiseks (paraadide korraldamine jne.)</p>	2014	2015	2016	2017	2018	0	255 650				<p>Riiklikult tähtsate objektide korrashoiuga seotud kulud. Erakorralised kulud seoses kõrgete väliskülastuste vastuvõtuga.</p>
2014	2015	2016	2017	2018							
0	255 650										
<p>MUUD ETTEPANEKUD RAHANDUSE VALDKONNAS</p>											
<p>Ettepanek 1. Alustada kohalike maksude süsteemi korrastamist, et laiendada omavalitsuste võimalusi tulu kogumiseks ja ettevõtluse toetamiseks maksusoodustuste kaudu, eesmärgiga kehtestada korrastatud süsteem aastaks 2017.</p> <p>Täiendada kohalike maksude loetelu turismimaksuga.</p> <table border="1" data-bbox="188 1317 671 1429"> <thead> <tr> <th>2014</th> <th>2015</th> <th>2016</th> <th>2017</th> <th>2018</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td colspan="4">Tegevused ettepaneku elluviimiseks</td> <td></td> </tr> </tbody> </table>	2014	2015	2016	2017	2018	Tegevused ettepaneku elluviimiseks					<p>Kohalike maksude osakaal kohalike omavalitsuste eelarvetulude kujundamisel on marginaalne, moodustades kohalike omavalitsuste tulubaasist 1,3% (2011. aastal, enne müügi maksu kaotamist 3,2%, ehk 25,5 milj €).</p> <p>Kohalike omavalitsuste tulubaas ja tema kasutada olev maksusüsteem ei vasta juba ammu tegelikele vajadustele. Läbirääkimistel on mitmeid aastaid võetud plaani sellega tegelema hakata, kuid tegeliku tegevuseni pole jõutud. Seepärast teeme ettepaneku alustada selle tegevusega käesoleval aastal ja viia see lõpule aastal 2016.</p>
2014	2015	2016	2017	2018							
Tegevused ettepaneku elluviimiseks											
<p>Ettepanek 2. Valmistada ette seadusemuudatused mille kohaselt kohalikesse eelarvetesse laekuv tulumaks ja maamaks muutetaks kohalikeks maksudeks, mille suurust reguleerib seadusega määratud ulatuses kohalik omavalitsus. Kehtestamise aeg 2016.</p> <table border="1" data-bbox="188 1738 762 1850"> <thead> <tr> <th>2014</th> <th>2015</th> <th>2016</th> <th>2017</th> <th>2018</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td colspan="4">Tegevused ettepaneku elluviimiseks</td> <td></td> </tr> </tbody> </table>	2014	2015	2016	2017	2018	Tegevused ettepaneku elluviimiseks					<p>Kehtiva seaduse kohaselt on need maksud ülekantavad maksud. Selline süsteem ei soodusta omavalitsuste fiskaalautonoomia toimimist, eriti arvestades seda et tulumaksust laekuvate vahendite maht moodustab kohalikes eelarvetes enamuse.</p>
2014	2015	2016	2017	2018							
Tegevused ettepaneku elluviimiseks											
<p>Ettepanek 3. Kavandada seadusemuudatused, mille kohaselt kantaks kohaliku omavalitsuse eelarvesse:</p>	<p>Euroopa Komisjoni talitsuste töödokumendis „Eesti 2013. aasta riikliku reformikava ja stabiilsusprogrammi hindamine“ (29.5.2013</p>										

- 1) osa kohaliku omavalitsuse territooriumil tekkinud käibemaksuga maksustatavast käibest osa (näiteks 1 %) ;
2) osa ettevõtete tulumaksust (näiteks 5%).

2014	2015	2016	2017	2018
Tegevused ettepaneku elluviimiseks				

Ettepaneku kohased vahendid kogutakse toetusfondi ja jaotatakse omavalitsuste vahel kokkulepitud arvestusliku mudeli alusel.
Rakendumine aastast 2017.

SWD(2013) 356 final), mis on lisatud nõukogu soovitusel, milles käsitletakse Eesti 2013. aasta riikliku reformikava ja esitatakse nõukogu arvamus Eesti ajakohastatud stabiilsusprogrammi (2012-2017) kohta, osas 3.5. Avaliku halduse moderniseerimine, märgitakse, et olemasolev omavalitsuste rahastamissüsteem ei hõlma stiimuleid, mis ergutaksid kohalikke omavalitsusi toetama ettevõtlust ja töökohtade loomist ja seega suurendama oma tulusid; samal ajal võib nõrgemate omavalitsuste toetamiseks loodud tasakaalustusfond praegusel kujul kärpida motiivatsiooni teha tulude suurendamiseks täiendavaid jõupingutusi.

Kohalike omavalitsuste initsiatiivi suurendamiseks ettevõtluse arendamisel on otstarbekohane analüüsida ettevõtlusega seotud maksudest osa eraldamist omavalitsuste tulubaasi täiendamiseks, et kohtadel realselt tekiks võimalused ettevõtluse alustamisele kaasa aidata ja täiendavaid töökohti luua.

Ettepanek 4. Alustada läbirääkimisi tulumaksuseaduse muutmiseks, eraldamaks mitteresidentide tulumaks kohalikele omavalitsustele § 5 lg 1.

2014	2015	2016	2017	2018
Ettepanekukohased tegevused				

Seaduse rakendamine alates 2016 aastast.

Ettepanek 5. Analüüsida tasandusfondi toimimist, lisada tasandusfondi vahendid kapitalikulude katmiseks, va. kohalikud teed.

2014	2015	2016	2017	2018
Ettepanekukohased tegevused				

Rakendada korrastatud süsteem aastaks 2017.

Tasandusfond kehtiva kujul ei tööta optimaalselt, arvesse ei võeta tegelikke vajadusi. Tasandusfondi valemi tulu- ja kulukomponentide väärtuste ning tasandusfondi mahu määramine peab toimuma läbirääkimiste kokkuleppe ülesannete maksumuse alusel. Omavalitsuste tulubaasis pole vahendeid vara amortisatsioonikulude katmiseks. Süsteem vajab korrastamist ja omavalitsuste tulud peavad võimaldama katta ka vara seisundi taastamise kulud.

Ettepanek 6. Analüüsida kohalikesse eelarvetesse tehtavate toetusfondi kaudu tehtavate eraldiste otstarbekust ja kokku leppida selle arvel omavalitsuste tulude suurendamine.

2014	2015	2016	2017	2018
Ettepanekukohased tegevused				

Toetusfondi kaudu eraldatakse omavalitsustele juba ligi veerand omavalitsuste eelarvete kogumahust, see on viinud omavalitsused järjest suuremasse sõltuvusse keskvalitsuse ja erakondlike poliitilistest otsustest Riigikogus.

Omavalitsuste fiskaalautonoomia tagamiseks on otstarbekas analüüsida vähemalt osa nende

Ettepanekute elluviimine alates 2017 aastast.	vahendite arvel omavalitsuste tulude suurendamist.										
<p>Ettepanek 7. Tagada riigi andmekogudesse andmete esitamise ja sellega seotud ülesannete rahastamine riigi eelarvest. Arvutada välja kulude suurus ja kavandada rahalised vahendid riigi eelarves.</p> <table border="1" data-bbox="188 488 762 636"> <thead> <tr> <th>2014</th> <th>2015</th> <th>2016</th> <th>2017</th> <th>2018</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td colspan="5" style="background-color: #92d050; text-align: center;">Ettepanekuko- hased tegevused</td> </tr> </tbody> </table>	2014	2015	2016	2017	2018	Ettepanekuko- hased tegevused					Riigikontrolli 31. oktoobri 2013 aruande „Andmete esitamine riigi andmekogudele valdades ja linnades“ kohaselt täidavad kohalikud omavalitsused riigi andmekogude pidamisega seotud ülesandeid, mis on olemuslikult riigi ülesanded. Vastavalt KOKS § 6 lg-le 5 tuleb kohalikule omavalitsusele seadisega pandud kohustustega seotud kulud katta riigieelarvest.
2014	2015	2016	2017	2018							
Ettepanekuko- hased tegevused											
<p>Ettepanek 8.</p> <p>Tagada Riigikohtu üldkogu 16. märtsi 2010 kohtuotsuse nr 3-4-1-8-09 täitmine, millega tunnistati põhiseadusega vastuolus olevaks selliste õigustloovate aktide andmata jätmise, mis sätestaksid, millised seadusega kohaliku omavalitsuse üksustele pandud kohustused on omavalitsuslikud ja millised riiklikud, ja eristaksid kohaliku omavalitsuse üksustele kohaliku elu küsimuste otsustamiseks ja korraldamiseks ette nähtud raha riiklike kohustuste täitmiseks mõeldud rahast ning näeksid ette kohaliku omavalitsuse üksustele seadusega pandud riiklike kohustuste rahastamise riigieelarvest.</p>	Põhiseadust järgiva regulatsiooni kehtestamata jätmise piirab kohalike omavalitsuste põhiseaduses sätestatud enesekorraldusõigust, õigust piisavatele rahalistele vahenditele ja on vastuolus õigusriigi põhimõttega. Riik peab tagama jõustunud kohtulahendite täitmise.										
<p>Euroopa Liidu 2014-2020 toetusvahendite kasutuse kavandamisel:</p>											
<p>Ettepanek 9.</p> <p>Vahendite eraldamisel kohalike omavalitsuste poolt kaasfinantseeritavate projektide rahastamisel tuleb lähtuda põhimõttest et iga prioriteetse suuna tasandil nähakse rakenduskavas ette EL –poolne rahastamise määr vähemalt 85% projekti maksumusest.</p>	Uuel EL eelarveperioodil tuleb luua süsteem, mis tagaks kõigile omavalitsustele erinevate valdkondade projektide rahastamisel ühtse omafinantseeringu määra										
<p>Ettepanek 10.</p> <p>Rahandusministeeriumil taaskehtestada tingimused ja kord välisabi korras saadud raha eest kaupade soetamisel ja teenuse saamisel käibemaksumäära 0% kohaldamiseks ning käibemaksu tagastamiseks (juhul kui käibemaksu ei loeta KOV abikõlbulikuks kuluks).</p>	Juhul kui käibemaksu ei loeta KOV või KOV asutuse puhul abikõlbulikuks kuluks, tekib lisaks omafinantseeringule lisakoormus.										

II. ETTEPANEKUD HARIDUSE VALDKONNAS

FISKAALSE MÕJUGA ETTEPANEKUD

SELGITUSED

Haridustoetuse kogumaht peab kujunema kuni 2012 aastani kehtinud valemikomponentide summast ja kindlustama õppekava täitmise kõigil kooliastmetel.

Haridustoetuse arvestuses peab pedagoogide töjõukulude ja õppevahendite kulude arvestus olema koolide lõikes kulupõhine vastavalt 2001 aastal vastu võetud PGS § 42 muudatuse olemusele.

Ettepanek 1. Pedagoogide ja tugipersonali töjõukulude maht peab olema piisav.

2013	2014	2015
172 229 404	184 725 870	arvestuslik
2016	2017	2018
arvestuslik	arvestuslik	arvestuslik

Pedagoogide ja tugipersonali töjõukulude maht peab kujunema vastavalt tövõtjate esindusorganisatsioonide ja HTM kokkuleppele ning kajastama läbirääkimiste lõpp-protokollis ning olema aluseks VV määrusele millega jaotatakse toetusfond omavalitsuste vahel.

Õpetajate, tugipersonali ja kooli juhtide töjõukulud peavad olema arvestuslikult kaetud, ning vastavalt poliitilisele otsusele suurenema kuni riigi keskmise palgani. Vastavalt 2012 aastani kehtinud haridustoetuse valemile tuleb välja arvutada koolide lõikes õppekava täitmiseks vajalikud vahendid ning planeerida selleks vajalikud vahendid haridustoetuse hulgas, kuna 2001 aastal võeti see ülesanne omavalitsuste poolt riigilt üle ja riik võttis omale kohustuse haridustoetuse eraldamiseks mahus, mis katab ülevõetud kohustuse täitmise kulud.

Nii pedagoogide kui tugispetsialistide tegevuse eesmärk on sama – tagada koolikohustuslikele õpilastele PS § 37 hariduse andmine, seega rahastuse osas peab riik neid seega kohtlema võrdset.

Ettepanek 2. Õppevahendite kulud suurendamine.

2013	2014	2015
57€	57€	95€
2016	2017	2018
arvestuslik	arvestuslik	arvestuslik

Õppevahendite kulud tuleb vastavalt 2001 aastal muudetud PGS katta kulupõhiselt.

Õpikeskkonna muutusi (IKT rakendamisel) tuleb arvestada haridustoetuse kavandamisel.

Õppevahendite soetamise toetuse eraldamisel pole arvestatud 2001 aasta kehtestatud PGS. Selle seaduse 2010 aasta muudatuste rakendamisel arvutati välja õpikute ja õppevahendite tegelik maksumus, rakendati seda aga seadusega vastuoluliselt vaid 60% ulatuses. Omavalitsuste hariduskulud pidevalt kasvavad, toetus ei võimalda kindlustada õpilasi piisavalt õpikute ja teiste õppevahenditega, mis on vajalikud riiklike õppekavade rakendamiseks ning õppekavas sätestatud õpikeskkonna kaasajastamiseks. Alates 2016 aastast peab nende kulude maht olema seotud arvestusliku õppevahendite maksumusega ja arvesse võtma inflatsiooni.

Ettepanek 3. Toetus koolilõunakulude katmiseks peab suurenema

2013	2014	2015
0,78€	0,78€	1,3€
2016	2017	2018
1,3€	arvestuslik	arvestuslik

Koolilõuna kulude katmiseks eraldatav toetus on väike ja sunnib omavalitsusi suunama järjest suuremaid summasid oma eelarvest koolilõuna kulude katteks. Alates 2017 aastast peaks eraldis koolitoiduks suurenema vähemalt inflatsiooni võrra.

Ettepanek 4. Investeeringutoetus haridustoetuse hulgas peab järk-järgult kasvama.

2013	2014	2015

Investeeringutoetus tuleb taastada 2008 aasta tasemel ja koos tasandusfondi uuendamise ning tasandusfondi hulka kapitalikulude lisamisega kanduks vahendid alates 2017 aastast üle ta-

3 044 464	2 584 977	16 031 255		sandusfondi koos muu infrastruktuuri kapitalikulude katmiseks vajalike vahenditega.												
		+13 013 103														
2016	2017	2018														
16 050 000	0	0														
+18 745																
<p>Ettepanek 5. Kavandada riigieelarves vahendid huvikooli seaduse § 21 lg 4 täitmiseks.</p> <table border="1"> <tr> <td>2013</td> <td>2014</td> <td>2015</td> </tr> <tr> <td>0</td> <td>0</td> <td>128€</td> </tr> <tr> <td>2016</td> <td>2017</td> <td>2018</td> </tr> <tr> <td>128€</td> <td>arvestuslik</td> <td>arvestuslik</td> </tr> </table>			2013	2014	2015	0	0	128€	2016	2017	2018	128€	arvestuslik	arvestuslik	<p>Huvikooli seadust ei ole aastaid täidetud, tulevalt vajadusest toetada noori omandamiseks laiapõhjalist haridust tuleb riigieelarvest toetada huvihariduse andmist.</p> <p>Huvihariduse eraldis peab alates 2017 aastast suurenema igal aastal inflatsiooni võrra.</p>	
2013	2014	2015														
0	0	128€														
2016	2017	2018														
128€	arvestuslik	arvestuslik														
<p>Ettepanek 6. Toetus õpilas- ja noorteürituste ning aineühenduste tegevuse rahastamiseks</p> <table border="1"> <tr> <td>2013</td> <td>2014</td> <td>2015</td> </tr> <tr> <td>1 171 149</td> <td>1 171 159</td> <td>1 288 264</td> </tr> <tr> <td>2016</td> <td>2017</td> <td>2018</td> </tr> <tr> <td>arvestuslik</td> <td>arvestuslik</td> <td>arvestuslik</td> </tr> </table> <p>Toetus on kavandatud kasutada maakondlike omavalitsusliitude kaudu.</p>			2013	2014	2015	1 171 149	1 171 159	1 288 264	2016	2017	2018	arvestuslik	arvestuslik	arvestuslik	<p>Toetus õpilas- ja noorteürituste ning aineühenduste tegevuse korraldamiseks on jäänud 2009. aasta tasemele ja ei vasta tegelikult vajalikele kulutustele. KOVID on olnud sunnitud järjekordselt rahastama seda ülesannet teiste kulude arvel. Eraldis peab kasvama ja alates 2016. aastast suurenema igal aastal vähemalt prognoositud inflatsiooni võrra. Arvestama peab tõsiasjaga, et 2009. aasta eelarve vähendamisega võeti KOVIDelt kohustus tegelda noorte- ja spordiküsimustega. Läbirääkimiste käigus on vaja täpsustada riigieelarvelise toetuse kasutamise lepingu tingimusi maakondlikele omavalitsusliitudele. Vahendite jaotus peab lähtuma vastavalt Noorsootöö seaduse § 3 lg 1 järgi: 7-26 aastaste füüsiliste isikute arvust.</p>	
2013	2014	2015														
1 171 149	1 171 159	1 288 264														
2016	2017	2018														
arvestuslik	arvestuslik	arvestuslik														
<p>Ettepanek 7. Toetust õpilaskodude ülalpidamiseks on vaja suurendada.</p> <table border="1"> <tr> <td>2013</td> <td>2014</td> <td>2015</td> </tr> <tr> <td>2 000</td> <td>2 000</td> <td>2 030</td> </tr> <tr> <td>2016</td> <td>2017</td> <td>2018</td> </tr> <tr> <td>arvestuslik</td> <td>arvestuslik</td> <td>arvestuslik</td> </tr> </table>			2013	2014	2015	2 000	2 000	2 030	2016	2017	2018	arvestuslik	arvestuslik	arvestuslik	<p>Õpilaskodudes riiklikult toetatavate kohtade maksumus (2000€ toetatava koha kohta) ei vasta tegelikele kuludele, see peaks kasvama ning igaaastaselt sisaldama ka inflatsioonimäära.</p> <p>Läbirääkimiste käigus on vajalik täpsustada riiklikult toetatavate õpilaskodu kohtade arvu suurendamise võimalust ning kohtade jaotust.</p>	
2013	2014	2015														
2 000	2 000	2 030														
2016	2017	2018														
arvestuslik	arvestuslik	arvestuslik														
<p>Ettepanek 8. Kavandada vastavalt PGS toetus koolitranspordi rahastamiseks</p> <table border="1"> <tr> <td>2013</td> <td>2014</td> <td>2015</td> </tr> <tr> <td>0</td> <td>0</td> <td>13 000 000</td> </tr> <tr> <td>2016</td> <td>2017</td> <td>2018</td> </tr> <tr> <td>arvestuslik</td> <td>arvestuslik</td> <td>arvestuslik</td> </tr> </table>			2013	2014	2015	0	0	13 000 000	2016	2017	2018	arvestuslik	arvestuslik	arvestuslik	<p>Kohalikud omavalitsused kulutavad aastas ligikaudu 20 miljonit eurot õpilaste kooliveole (piletite kompenseerimine, avalike liinide doteerimine, oma transpordi kulud, tellitud transpordi kulud). Tuludes selleks vahendeid pole ette nähtud.</p> <p>Seoses koolivõrgu muutustega, eriti gümnaasiumide osas, suurenevad kulud transpordile veelgi. Riik peab võtma kaasvastutuse, lisama haridustoetuse valemisse täiendava komponendi ja eraldama omavalitsustele vähemalt poole</p>	
2013	2014	2015														
0	0	13 000 000														
2016	2017	2018														
arvestuslik	arvestuslik	arvestuslik														

	<p>kulude mahus toetust õpilaste koolitranspordi kulude katmiseks. (jaotussüsteem tuleb välja töötada vastavalt transporti vajavate õpilaste arvule)</p>
<p>MUUD ETTEPANEKUD HARIDUSE VALDKONNAS</p>	
<p>Ettepanek 1. Analüüsida Vabariigi Valitsuse määruse nr 131 on vastu võetud 06.10.2011 – „Tervisekaitsenõuded koolieelse lasteasutuse maa-alale, hoonetele, ruumidele, sisustusele, sisekliimale ja korrashoiule“ ja Vabariigi Valitsuse määruse nr 84 on vastu võetud 30.05.2013 „Tervisekaitsenõuded koolidele“ ja PGS muudatused mõju ja kavandada lisandunud kulude katteks omavalitsuste tulude suurendamist.</p>	<p>Viimastel aastatel muudetud õigusaktidega lisanduvat kulu omavalitsustele ei ole piisavalt analüüsitud. Praktikas toob see kaasa omavalitsustele kulu mille katmiseks nende tulude maht ei ole piisav.</p>
<p>Ettepanek 2. Haridustoetuse mudeli väljatöötamisel tuleb luua haridustoetuse vahenditest haridusreserv.</p>	<p>Haridustoetuse jaotuse muudatustega kaotati toetuse reserv, mis raskendas haridusvaldkonna finantseerimist aasta viimases kvartalis. Probleemi lahenduseks on vaja reserv taastada.</p>
<p>Ettepanek 3. Korraldada maakondlike karjääri- ja õppenõustamisteenuste keskuste (Rajaleidja keskuste) jätkuv rahastamine riigi poolt</p>	<p>Kuni 2013. aasta aprillini toimus õppenõustamiskeskuste rahastamine ESF programmist „Õppenõustamissüsteemi arendamine“ ning karjääri-keskuste rahastamine ESF programmist „Karjääriteenuste süsteemi arendamine“ (programm lõpeb märtsis 2014. a). Antud programmide jätkamine on igati vajalik ja nõuab täiendavat rahastamist riigieelarvest, sh peale programmperioodi lõppemist.</p>
<p>Ettepanek 4. Analüüsida erakooli- ja põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse vastastikust mõju ja kõrvaldada neis sisalduvad vastuolud.</p>	<p>Erakooliseaduse muudatuste tõttu ei ole kohalikul omavalitsusel võimalik mõjutada erakoolide loomist. Neil puudub isegi informatsioon erakooli koolitusloa andmise kohta. Samas on kohalikul omavalitsusel kohustus üleval pidada piisaval arvul koole hariduse andmiseks. Lisaks munitsipaalikooli ülalpidamisele on PGS muudatustega pandud kohustus finantseerida ka erakoolide majanduskulu. Erakoolide omanike ja lapsevanemate vahendite osakaal koolide ülalpidamisel on langenud alla 10% kooli kuludest.</p> <p>(Väljavõte riiklikust statistikakogumikust: Omanike ja lapsevanemate vahendite osakaal alus- ja üldhariduslike erakoolide ülalpidamisel on langenud 2005 aasta 28,1 % - 3,5% kooli kuludest.)</p> <p>Erakoolid on muutunud äriprojektiks, tulu teenimiseks omanikule.</p>
<p>Ettepanek 5. Kohalike omavalitsuste poolt hallatavate erivajadustega laste koolide pidamise</p>	<p>Vastavalt põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse § 2 lõikele 4 tagab riik koolide asutamise ja pidamise</p>

<p>kulude katmine riigieelarvest.</p>	<p>nägemis-, kuulmis- ja kõnepuudega õpilastele, liikumispuudega õpilastele, kellel lisaks liikumispuudele esineb täiendav hariduslik erivajadus, liitpuudega õpilastele, intellektipuudega õpilastele, tundeelu- ja käitumishäiretega õpilastele ning kasvatus eritingimusi vajavatele õpilastele.</p> <p>Vastavalt PGS § 2 lg-le 4 kehtib hüvitamiskohustus täies mahus, st samadel alustel riigi erikoolidega peab rahastama kõigi, sealhulgas KOV-ide omandis olevates üldhariduskoolides, sh tava-koolides õppivate nägemis- ja kuulmispuudega õpilaste, liikumispuudega õpilaste, kellel lisaks liikumispuudele esineb täiendav hariduslik erivajadus, tundeelu- ja käitumishäiretega õpilaste, toimetuleku- ja hooldusõppel olevatele õpilaste ning kasvatus eritingimusi vajavate õpilaste õppetegevust.</p> <p>(nt Tallinnas 4 kooli- mille kulu nendele koolidele. 2013. aastal oli 1 586 tuhat eurot).</p>
<p>Ettepanek 6. Finantseerida PGS-iga sätestatud uued täiendavad kulutused (IBO rakendamine, õpilaste arengu toetamine, turvalisuse tagamine, HEV koordinaator jms.).</p>	<p>Vastavalt 01.01.2014 jõustunud PGS'le on kohalikele omavalitsusele seatud kohustusi, mis nõuavad täiendavat finantseerimist riigieelarvest.</p> <p>(Nt §16 lg 4 IBO rakendamine - õppe täiendavaks rahastamiseks riigieelarvest haldusleping kooli- pidaja ja HTM ministri vahel.).</p>

III. ETTEPANEKUD SOTSIAALVALDKONNAS

FISKAALSE MÕJUGA ETTEPANEKUD	PÕHJENDUSED						
<p>Ettepanek 1. Toimetulekupiiri tõstmine</p> <table border="1" data-bbox="188 1395 600 1469"> <thead> <tr> <th>2013</th> <th>2014</th> <th>2015</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>90€</td> <td>90€</td> <td>100€</td> </tr> </tbody> </table>	2013	2014	2015	90€	90€	100€	<p>Arvestades inimeste igapäevakulude kasvuga (hinnatõusud) ja miinimumpalga ning tulumaksuvaba miinimumi ebapiisavat kasvu on vaja tõsta toimetulekutoetuse maksmise aluseks olevat toimetulekupiiri.</p>
2013	2014	2015					
90€	90€	100€					
<p>Ettepanek 2. EL struktuurivahendite program- miperioodi 2014-2020 jaotusplaanis arvestada kohalike omavalitsuste sotsiaalhoolekande ob- jektide investeringute vajadust.</p>	<p>Kohalike omavalitsuste tulubaasis puuduvad vahendid kapitalikulude katmiseks. Lähiajal puu- duvad riigieelarves piisavad tulud, et KOV tulu- baasi nendeks tuludeks piisavalt suurendada. Samas investeringud selles valdkonnas on hä- davajalikud juba lähiaastatel.</p>						
<p>Ettepanek 3. Kavandada saastekvoodi ühikute müügist saadud vahendite arvelt, läbi rohelise investeerimisprogrammi vmt. meetme investee- ringud ka kohalike omavalitsuse sotsiaalobjekti- de energiasäästu parandamiseks.</p>	<p>Sotsiaalhoolekande arenguks on vajalikud täien- davad investeringud nii energiasäästu kui ka teenuste arendamise seisukohalt (päevakesku- sed, erihooldus, puuetega inimeste ligipääseta- vus jms).</p>						

<p>Ettepanek 4. Näha ette hoonete rekonstrueerimisel ja kaasajastamisel takistusteta liikumise projektide rahastamine riigi eelarvelistest vahenditest või Euroopa Liidu finantsperioodil 2014-2020 ESF vahenditest.</p>	<p>Euroopa Sotsiaalharta ratifitseerimisel ei arvestatud piisavalt omavalitsuste arvamustega ja praegu puuduvad omavalitsustel vahendid puuetega inimestele ligipääsetavuse parendamiseks ja turvalisuse tagamiseks.</p>
<p>Ettepanek 5. Näha riigieelarves ette piisavad vahendid ööpäevaringse erihoolekandeteenuse kättesaadavuse tagamiseks psüühilise erivajadusega inimestele.</p>	<p>Ooteaeg riiklikult finantseeritavale teenusele on küll eelmise aastaga võrreldes vähenenud, kuid siiski on jätkuvalt neid erihoolekande teenuse kliente, kellele teenust osutamata jätta ei saa ja kellele osutatava teenuse eest on KOV sunnitud tasuma oma eelarve vahenditest.</p>
<p>Ettepanek 6. Näha riigieelarves ette piisavad vahendid ravikindlustusega isikutele esmatasandi arstiabi kättesaadavuse tagamiseks</p>	<p>2013. aastal osutati AS Ida-Tallinna Keskhaigla ravikindlustamatute osakonnas statsionaarset abi 404 ravikindlustusega hõlmamata isikule. Vastuvõtul sama osakonna ambulatoorses osas, lisaks perearstide vastuvõtul ja öömajade/varjupaikades õendusteenuse osutaja poolt said esmatasandi arsti/õe abi kokku 1737 patsienti. Linnaeelarveliste vahendite kulu 2013.a oli 353 145 eurot.</p>
<p>Ettepanek 7. Analüüsida võimalusi ja kindlustada õendusteenuse kättesaadavus krooniliste tervisehäiretega kodanikele kodus</p>	<p>Puudub piisav teenuse riiklik finantseerimine. Näiteks õendusteenust kroonilistele haigetele kodus said Tallinnas 2013. aastal 186 isikut 1431 ravijuhuga, mis moodustab üldisest vajadusest 1/3. Linnaeelarveliste vahendite kulu 2013.a oli 138 672 eurot. Teenust rahastatakse osaliselt ka Eesti Haigekassa poolt, kuid mitte vajalikus mahu.</p>
<p>Ettepanek 8. Puuetega inimestele puudetoetuse maksimise lähtuda võrdse kohtlemise printsiibist.</p>	<p>Sotsiaalkindlustusamet (SKA) tõlgendab Puuetega inimeste sotsiaaltoetuste seadust nii, et kui puudega isik asub hoolekandetasutusse, siis sotsiaalkindlustusamet lõpetab puudetoetuse maksimise. Seda sõltumata hoolekandetasutuse omandivormist.</p> <p>Tegelikult selle isiku kulud ei vähene ja toetuse maksimise lõpetamine tekitab ebavõrdse kohtlemise.</p>
<p>MUUD ETTEPANEKUD SOTSIAALVALDKONNAS</p>	
<p>Ettepanek 1. Analüüsida toimetulekutoetuse väljamaksimise ja vajaduspõhise peretoetuse korraldamisega seotud administreerimiskulude mahtu ning teenuste arendamise seotud kulutuste katmine riigieelarvest.</p>	<p>Sotsiaalvaldkonnas omavalitsuste poolt osutatavate teenuste administreerimiskulude analüüs on vananenud, lisandunud on uued teenused, mille administreerimiskulu ei ole adekvaatselt hinnatud. Nende teenuste administreerimiskulude katmisel lähtuda põhimõttest, et antud</p>

	<p>kulude katteks peab riik eraldama vahendi mahus mis katavad ära tegeliku kulu.</p>
<p>Ettepanek 2. Tagada proteeside ja abivahendite teenuse korraldamisega seotud kulude katmine ning proteeside ja abivahendite taotluste menetlemiseks ja aruannete koondamiseks ja ministerriumile edastamiseks loodud programmi AVE häireteta töö.</p>	<p>Teenuse tegevuste korraldamine ja vahendite kulude katmine ei ole piisav.</p>
<p>Ettepanek 3. Keskvalitsuse poolt luua lähisuhtevägivalla ohvritele suunatud üleriigiline tugikeskuste võrgustik ning tagada nende finantseerimine riigieelarvest.</p>	<p>Mitte kõik Eesti piirkonnad ei ole täna kaetud lähisuhtevägivalla ohvritele suunatud varjupaikadega, millest tulenevalt ei ole ohvritele pakutav abi igal pool kättesaadav. Täna puudub ka teenuse jätkusuutlik rahastamine - see on korraldatud läbi HMN poolse projektitoetuste ning erinevate kohalike omavalitsuste poolsete toetuste.</p> <p>Kuna tegemist on spetsiifilise teenusega, mille osutamine nõuab diskreetsust jmt, siis peame oluliseks, et riik toetaks lähisuhtevägivalla ohvritele suunatud üleriiklike varjupaikade võrgustiku loomist ning hakkaks teenust rahastama 100% riigieelarvest.</p>
<p>Ettepanek 4. Tagada STAR programmi tõrgeteta töö ja viia läbi STAR-i arendused kooskõlastatult KOV-de vajadustega.</p>	<p>STAR-i arendustööd on programmi muutnud kasutajasõbralikumaks, kuid riik peab jätkuvalt kavandama arendustöid STAR programmi täiustamiseks. STAR andmeaida arendamisel tuleb arvestada KOV-de tegelike vajadustega (töö lähteülesanne kooskõlastada KOV-dega.</p>
<p>Ettepanek 5. Vahendite eraldamine kohalikele omavalitsustele eestkostega seotud täiendavate kulude katteks.</p>	<p>Eestkostjaks olemisega kaasneb väga suur töökoormus sotsiaaltöötajatel ja kulu KOVile. Leia me, et riik on jätnud eestkostega kaasnevad kulud ja koormuse KOVide kanda. Ja seda vaatamata sellele, et sotsiaalhoolekande seaduse, mis kehtib 1995 aastast, § 6 p 10 sätestab, et sotsiaalministri ülesanne sotsiaalhoolekande juhtimisel ja korraldamisel on eestkostetasutuste tööd reguleerivate õigusaktide eelnõude väljatöötamine, mida seni ei ole välja töötatud. Eraldi reguleerib eestkostet perekonnaseadus (võeti vastu 18.11.2009), mille § 192 lg 4 kohaselt võib riik ette näha eestkoste teostamiseks täiendavaid rahalisi toetusi Justiitsministeeriumi vahendusel. Justiitsminister võib kehtestada riigi arvel eestkostjale makstava tasu ja kantavate kulude arvestamiseks täpsema korra ja piirmäärad, mida seni tehtud ei ole.</p>

IV. ETTEPANEKUD KULTUURIVALDKONNAS

FISKAALSE SISUGA ETTEPANEKUD	PÕHJENDUSED															
<p>Ettepanek 1. Vahendid rahvaraamatukogude teavikute soetamiseks ja raamatukogude infosüsteemi arendamiseks.</p> <table border="1"><thead><tr><th>2013</th><th>2014</th><th>2015</th></tr></thead><tbody><tr><td>1 767 370</td><td>1 767 370</td><td>2 002 430</td></tr><tr><td></td><td></td><td></td></tr><tr><th>2016</th><th>2017</th><th>2018</th></tr><tr><td>arvestuslik</td><td>arvestuslik</td><td>arvestuslik</td></tr></tbody></table>	2013	2014	2015	1 767 370	1 767 370	2 002 430				2016	2017	2018	arvestuslik	arvestuslik	arvestuslik	<p>Eraldised rahvaraamatukogudele on samal tasemel 2009 aastaga ja ei ole piisavad valdkonna rahastamiseks. Kohalike omavalitsuste eelarvete koormus on järsult suurenenud. Vahendite maht peab kasvama vähemalt inflatsiooni võrra, praegune rahastamine ei kata vajadusi.</p>
2013	2014	2015														
1 767 370	1 767 370	2 002 430														
2016	2017	2018														
arvestuslik	arvestuslik	arvestuslik														
<p>Ettepanek 2. Suurendada vahendeid ujumise algõpetuse läbiviimise kulude katmiseks.</p> <table border="1"><thead><tr><th>2013</th><th>2014</th><th>2015</th></tr></thead><tbody><tr><td>230 080</td><td>230 080</td><td>253 088</td></tr><tr><td></td><td></td><td></td></tr><tr><th>2016</th><th>2017</th><th>2018</th></tr><tr><td>arvestuslik</td><td>arvestuslik</td><td>arvestuslik</td></tr></tbody></table>	2013	2014	2015	230 080	230 080	253 088				2016	2017	2018	arvestuslik	arvestuslik	arvestuslik	<p>Riikliku õppekava raames läbiviidav ujumise algõpetus on kallinenud viimastel aastatel tunduvalt. Eriti maapiirkondades on vähe sobivaid ujulaid ning transpordi kulutused kasvavad kiiresti. Toetus peaks alates 2016 aastast suurenema vähemalt inflatsiooni võrra.</p>
2013	2014	2015														
230 080	230 080	253 088														
2016	2017	2018														
arvestuslik	arvestuslik	arvestuslik														
<p>Ettepanek 3. Jätkata kooride-, rahvatantsurühmade, orkestrite, harrastusteatri tegevuse toetamist riigieelarvest.</p>	<p>Kohalike eelarvete tulud valdkonna toetamiseks ei ole piisavad.</p>															
<p>Ettepanek 4. Suurendada vahendite mahtu muinsuskaitsealaseks tegevuseks ja muinsuskaitse halduslepingute professionaalsemaks täitmiseks, sealjuures:</p> <ul style="list-style-type: none">- Eraldada vahendeid muinsuskaitse- ja miljööväärtes piirkondades asuvate hoonete renoveerimistoetuseks;- Eraldada toetust ka Tallinna kirikute renoveerimiseks;	<p>Kohalike eelarvete tulud valdkonna toetamiseks ei ole piisavad.</p> <p>Muinsuskaitsealaseks tegevuseks ei ole omavalitsuste tulubaasi vahendeid planeeritud, seega selle tegevuse rahastamine on toimunud teiste valdkondade rahastamise arvel.</p>															
<p>Ettepanek 5. Eraldada vahendeid kohalike omavalitsuste omanduses olevate kuid sisuliselt üleriigiliste objektide arendamiseks, sealjuures:</p> <ul style="list-style-type: none">- Kultuuriobjektidele nagu Tallinna Loomaaed, Tallinna Lauluäljak;- Spordiobjektidele nagu Kalevi spordihall, Kadrioru staadion, Tondiraba spordikompleksi ujula ehitamine.	<p>Arvestades asutuste riiklikku tähtsust ja seda et riigieelarvest toetatakse juba selliseid spordiasutusi nagu Tehvandi spordikeskus ja Jõulumäe Tervise- ja spordikeskus. Toetus on hädavalik et tagada asutuste areng.</p>															
<p>Ettepanek 6. Eraldada vahendeid professionaalsete munitsipaalteatrite, nagu Tallinna Kammerorkester ja Tallinna Filharmoonia tegevuse toetuseks.</p>	<p>Kuna riigieelarvest toetatakse juba Pärnu Linnaorkestrit ja Narva linna Sümfooniaorkestrit on vahendite eraldamine ka Tallinna kultuuriasutustele, mille küllastajate areaal on laiem, õiglane.</p>															

MUUD ETTEPANEKUD KULTUURIVALDKONNAS	
<p>Ettepanek 1. Seadustada kohalike omavalitsuste kohustus tegelda rahvakultuuri säilitamise, arendamise ja maakondlikel liitudel ürituste korraldamine maakonnapõhiselt ning kavandada riigieelarves toetus kohalikele omavalitsustele ja maakonnaliitudele rahvakultuuri arendamise toetuseks.</p>	<p>Arvestades asjaolu, et omavalitsusi kultuurivaldkonnas rahvakultuuriliseks tegevuseks riiklikult ei toetata ja neil pole kohustust rahvakultuuri arenguga tegeleda ja maakonna piires selle valdkonna üritusi korraldada, on kuni omavalitsuste tulude suurendamiseni selle tegevuse tarbeks vajadus eraldada riigieelarvest toetus omavalitsustele ja maakondlikele omavalitsusliitudele selle ülesande täitmiseks.</p>

V. ETTEPANEKUD MAJANDUSE VALDKONNAS																			
V.I. ETTEPANEKUD TEEHOIU JA TRANSPORDI VALDKONNAS																			
FISKAALSE MÕJUGA ETTEPANEKUD	PÕHJENDUSED																		
<p>Ettepanek 1. Kohalike teede hoiu rahastamine</p> <p>Kõigi teehoiuks eraldatavate vahendite jaotus kohalike omavalitsuste vahel peab toimuma ühtsetel alustel.</p> <p>Eriprojektide rahastamiseks vajalikud vahendid ei saa olla kavandatud mootorkütuse aktsiisist teehoiuks eraldatud vahendite hulgast.</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>2013</th> <th>2014</th> <th>2015</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>10%</td> <td>10%</td> <td>20%</td> </tr> <tr> <td>290265 000</td> <td>28 071 300</td> <td>44 210 250</td> </tr> <tr> <th>2016</th> <th>2017</th> <th>2018</th> </tr> <tr> <td>25%</td> <td>30%</td> <td>30%</td> </tr> <tr> <td>61 894 350</td> <td>81 236 334</td> <td>102 357 781</td> </tr> </tbody> </table> <p>Tabelis märgitud laekumise % mootorkütuse aktsiisist teehoiuks ette nähtud vahenditest, summad on mootorkütuse aktsiisi laekumise prognoosi alusel.</p>	2013	2014	2015	10%	10%	20%	290265 000	28 071 300	44 210 250	2016	2017	2018	25%	30%	30%	61 894 350	81 236 334	102 357 781	<p>Kohalike teede hoiuks eraldatavate vahendite maht ei ole piisav ning võrreldes riigi teedele eraldatavate vahendite mahuga ebaõiglane.</p> <p>Seadusandja on juba 1999. aasta veebruaris vastu võetud teeseaduses väljendanud taht arvestada kohalike maanteede ja tänavate hoiuks sihtotstarbelise eraldise vajadusega riigieelarvest. Seaduse seletuskirjas on seejuures märgitud, et Eesti territooriumi ning teedevõrgu kompaktsuse tõttu tuleb käsitleda riigi, kohalikke ja erateid ning tänavaid kui ühtset tervikut.</p> <p>Vt Riigikogu, 12. detsembril 2013.a. olulise tähtsusega riikliku küsimuse arutelu "Kohalike teede hoiu korraldamine" (raport „Kohalike teede hoiu korraldamine“, http://www.riigikogu.ee/index.php?id=66729) mis koondab teede rahastamisega seonduvad teemad ning esitab olulised seisukohad.</p>
2013	2014	2015																	
10%	10%	20%																	
290265 000	28 071 300	44 210 250																	
2016	2017	2018																	
25%	30%	30%																	
61 894 350	81 236 334	102 357 781																	
<p>Ettepanek 2. Leppida kokku ja seadustada linnalisi asulaid läbivate teede omandivorm ja teehoiu rahastamine.</p> <p>Alustada olemuslikult linnu/valdu läbivate riigimaanteede, sh. TEN-T võrgustikku kuuluvate maanteede hoiu rahastamisega riigieelarvest.</p>	<p>Olemuslikult riigimaanteede ja riigile strateegiliselt tähtsate transpordiobjektide ühendusteedena tuleb nende korrashoidu finantseerida riigieelarvest selleks eraldi kavandatavate vahendite arvel.</p>																		
<p>Ettepanek 3. Näha ette transpordivaldkonnas takistusteta liikumise projektide rahastamine EL struktuurivahendite programmiperioodi 2014-2020 transpordi valdkonna vahenditest.</p>	<p>Kohalikel omavalitsustel puuduvad vahendid kohalike teede ja tänavate piisavaks hoiuks, ning selliste projektide elluviimiseks.</p>																		
MUUD ETTEPANEKUD TEEHOIU JA TRANSPORDI VALDKONNAS																			
<p>Ettepanek 1. Kavandada riigieelarve toetus ko-</p>	<p>Teeregistri loomisel tekkis kohalikele omavalit-</p>																		

<p>halike teede kohta vajalike andmete kogumiseks ja kandmiseks teeregistrisse läbi üldise teede inventariseerimise.</p>	<p>sustele täiendav kohustus erinevate andmete kogumiseks ja kindlas formaadis andmekogule esitamiseks. Seetõttu pole käesoleva ajani teeregistris kõiki vajalikke andmeid kohalike teede hoiu planeerimiseks ning kaardimaterjalil kajastamiseks.</p>
<p>Ettepanek 2. Võtta kasutusele kaardirakendus kus erinevate kihtidena on võimalik visualiseerida kohalike teede sh. erateede, ja kergliiklusteede olem, mida omavalitsused saaksid kasutada muuhulgas ka kergliiklusteede kaartide koostamisel.</p>	<p>Olemasolevas kaardirakenduses on visualiseeritud kohalikud teed, nimede ja numbriga. Puudub võimalus teelõikude otsimiseks km tähise järgi. Teid ei ole võimalik eristada tee omandivormi järgi. Kergliiklusteid otsida pole võimalik.</p>
<p>Ettepanek 3. Töötada välja ühtne mobiilne kaardirakendus Eestis jalgrattaga liiklemiseks.</p>	
<p>Ettepanek 4. Teede inventariseerimisega paralleelselt kaasajastada teehoiu rahastamise süsteem, milles lähtuda kohalike teede pinnaühikust, tee seisundi ja liiklusintensiivsuse andmetest. Kavandada vahendid ka muude kohalike teerajatiste hoolduseks.</p>	<p>Teede pinnaarvestusel, seisukorral ja liiklussagedusel põhinev arvestus kajastab objektiivsemalt kohalike teede teehoiu vajadusi ning järgib võrdse kohtlemise põhimõtet.</p>
<p>Ettepanek 5. Kaaluda teeseaduse § 27 täiendamist teel paikneva teevälise rajatise omaniku kohustusega hüvitada nende rajatise mittekorrasoleku tagajärjel tekkinud kahju (liikluskahju juhtumid seoses mittekorras kaevupäiste- ja luukidega).</p>	<p>Ehitusseadustik (SE 555), mis käsitleb ka teid, võeti Riigikogu menetlusse 10.12.2013.a. Kohalike omavalitsuste esindajad tuleb kaasata ehitusseaduse ja teeseaduse kodifitseerimise jätku protsessi.</p>
<p>Ettepanek 6. Seadustada viivitusteta võimalus järelevalveseadmete kasutusele võtmiseks omavalitsusüksustes ja näha ette riigipoolne süsteemi ülalpidamiskulu katmine (võimalus on seadmete Maanteeametile vastutavale hoiule andmine või omavalitsustele sihtotstarbeliselt järelevalvesüsteemi kulude katmine).</p> <p>Omavalitsuse initsiatiivil järelevalve seadmete rakendamisel näha ette trahvitulu laekumine kohalikule omavalitsusele osas, mis tagaks täiendavate järelevalveseadmete rakendamise.</p>	<p>Kuna politsei tänane haldussuutlikus liiklusjärelvalves linnades on probleemne, ei ole võimalik tagada liikluskuulekust ja sellega kaasnevat ohutust pikemas perspektiivis ilma automaatsete järelevalveseadmeteta. Nii seadmete ülalpidamine kui uute seadmete hankimine ei tähenda riigile täiendavat finantskoormust, kuna nimetatud kulud saab katta seadmetega fikseeritud rikkumiste trahvitulust.</p>
<p>Ettepanek 7. Lähtudes Riigikohtu üldkogu otsusest, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeriumil kavandada ühistranspordiseaduse muutmine, pidades silmas vajadust kompenseerida ühistranspordiseadusest tulenevate riigipoolsete sõidusoodustuste tõttu saamata jäävad tulud kohalikele omavalitsustele.</p>	<p>Valitseb ebanormaalne olukord, kus riik on omavalitsustele, sh Tallinna linnale pannud peale hulgaliselt kohustusi sõidusoodustuste andmise osas samas aga neid kulusid ei kompenseerita.</p> <p>Riigikogus on käesoleval ajal menetluses Ühistranspordiseaduse eelnõu SE 404. Esimene lugemine toimus 05.06.2013. Eelnõu menetlemisel majanduskomisjonis käsitleti ka Tallinna Linnavalitsuse 11.09.2013.a. kirjaga esitatud ette-</p>

	panekuid, sealhulgas sõidusoodustuste kompenseerimist. Ettepanek ei ole leidnud Riigikogu toetust.
V.II. ETTEPANEKUD IKT VALDKONNAS	
MUUD ETTEPANEKUD IKT VALDKONNAS	
Ettepanek 1. Töötada välja Vabariigi haridus- asutuste 21.sajandi IKT infrastruktuuri kontseptsioon ja rakendada see hiljemalt 2016 aastal.	Antud lahendus annab võimaluse kõikidel vabariigi haridusasutustel kasutada nii olemasolevaid kui ka loodavaid inforessursse (filmid, õppematerjalid jt) õppetöö taseme ühtlustamiseks erinevates haridusasutustes sõltumata nende asukohast.
Ettepanek 2. Riigi tasandil uute infosüsteemide ja registrite loomisel kaasata kohalikke omavalitsusi projekti algatamise esimesest faasist alates.	Senine praktika omavalitsuste kaasamisel ei ole selge ja piisav.

VI. ETTEPANEKUD MAA JA KESKKONNAVALDKONNAS													
FISKAALSE MÕJUGA ETTEPANEKUD	PÕHJENDUSED												
Ettepanek 1. Rääkida läbi laekuvate keskkonnatasude jaotumine KOV-I, KIK-I ja riigieelarve vahel ning määrata kõigi keskkonnatasude liikide ja komponentide osas kindlad protsendid, kui suur osa laekunud tasudest peaks kompenseerima KOV-le välismõjud ning võimaldama KOV-del seadusega ning seaduse alusel pandud keskkonnanälesannete täitmist.	Kehtiva seaduse järgi on keskkonnatasude laekumine RE, KOV-de ja KIKi vahel seotud konkreetse aasta tasumääraga. Selline süsteem ei ole läbipaistev, arvutused on keerulised ning laekumise jaotuse sisuline põhjendus seotuna valitud aasta tasumääraga on nõrk. Vajalikud on arutelud KEM sisuosakondadega ning läbirääkimised RaM-ga ja Valitsuskomisjoniga. Maksusüsteem peab olema selline, et inimesed ning sihtrühmad teaksid, mille eest nad maksavad ning poliitiline süsteem saaks inimeste/maksjate eelistusi täpselt peegeldada. Rakendatud peab olema nii horisontaalne õiglus kui ka vertikaalne õiglus.												
Ettepanek 2. Eraldada vahendid riigi- ja jätkuvalt riigi omandis olevate maade hooldamiseks:	Jätakuvalt on vajadus katta riigieelarvest Keskkonnaministeeriumi valitsemisel olevate riigimaade hooldamise ja haljastamise kulu 2011. aasta mahust vähemalt 20% suuremas mahus ja katta ka riigieelarvest reformimata riigimaade hooldamise ja haljastamise kulud.												
<table border="1"> <thead> <tr> <th>2013</th> <th>2014</th> <th>2015</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>60 000</td> <td>60 000</td> <td>75 000</td> </tr> <tr> <th>2016</th> <th>2017</th> <th>2018</th> </tr> <tr> <td>75 000</td> <td>75 000</td> <td>75 000</td> </tr> </tbody> </table>	2013	2014	2015	60 000	60 000	75 000	2016	2017	2018	75 000	75 000	75 000	
2013	2014	2015											
60 000	60 000	75 000											
2016	2017	2018											
75 000	75 000	75 000											
Ettepanek 3. Leida lahendus omavalitsusliitude ettepanekule tunnistada kehtetuks või vähendada kohustust kanda munitsipaalomandisse antud maa võõrandamisel riigieelarvesse 65 % maa turuväärtusest.	Vajalik on jätkata läbirääkimisi seadusandluse muutmiseks omavalitsuste territooriumil ettevõtluse arengu tagamiseks.												
Ettepanek 4. Jätkata läbirääkimisi selleks, et luua kohaliku omavalitsusüksuse ülesannete täitmiseks ja arenguks vajalike maade eraomanikelt omandamise kulude kompensatsioonimeh-	Vajalik on luua kompenseerimismehhanismid omanikele kuuluvate maade osas, mis on vajalikud omandada kohaliku omavalitsusüksuse üles-												

<p>hanismid.</p> <p>Kaaluda Riigivaraseaduse täiendamist sättega järgmises sõnastuses: „ MRS § 31 lg 1 p 8 alusel riigi omandisse jäetud maa võõrandamisel laekunud tasust kantakse 35% kohaliku omavalitsuse üksusele ehitusseaduse §-s 13 märgitud kohustuse täitmiseks.</p>	<p>annete täitmiseks ja arenguks.</p>
<p>Ettepanek 4. Lõpetada maksuvabastuste ja maksusoodustuste andmine maamaksust vabastamise või maamaksu vähendamise teel looduskaitsealuste ja muude looduskeskkonna kaitselistelt aladelt.</p>	<p>Hüvitada maadele seatud piirangute tõttu omanike vähenenud tulud otse riigieelarvest erinevate toetusmeetmete arvel.</p>
<p>MUUD ETTEPANEKUD MAADE JA KESKKONNA VALDKONNAS</p>	
<p>Ettepanek 1. Täiendada looduskaitseadust asendustäitmise ja sunniraha kohaldamise sätetega, et tagada asendusistutuse täitmine.</p>	<p>LKS § 45 sätestab, et tiheasustusalal asuvaid üksikpuid, välja arvatud kasvav mets metsaseaduse tähenduses ja viljapuud, tohib raiuda kohaliku omavalitsuse loa alusel. Loa andmise tingimused ja korra kehtestab kohalik omavalitsus. Muudatus tooks kaasa raieloa kõrvaltingimusena kohaldatava asendusistutuse kohustustuse tõhusama täitmise.</p>
<p>Ettepanek 2. Täiendada Metsaseaduse § 41 punktiga, mis kohustab riiklikku Keskkonnaametit kooskõlastama tiheasustusalal väljaantava metsateatise KOV-ga.</p>	<p>Linnakeskkonnas, eriti Tallinnas, kuid ka mujal on raietööd kõrgendatud tähelepanu all ja raiumise alustamise korral pööratakse info saamiseks esimesena KOV poole. Metsad on tiheasustusaladel väga oluline väärtus ning seetõttu tuleb raieid vaadata ka linnakeskkonna seisukohast mitte ainult metsamajandamise seisukohast.</p>
<p>Ettepanek 3. Kehtestada võrdsed tingimused vooluveekogude ja maaparandussüsteemide korrastamise ja hooldamise finantseerimiseks tiheasustusaladel</p>	<p>Omavalitsuste piire ületavate vooluveekogude hoolduseks puudub terviklik finantseerimislahendus. Vooluveekogude seisundi parendamiseks on võimalik toetust taotleda Keskkonnainvesteeringute Keskusest.</p> <p>Maaparandusseaduse mõistes maaparandussüsteeme linna territooriumil ei ole. Linnade territooriumitel asuvad kraavid on rajatised, millede hoolduseks maaparandussüsteemide hoolduseks mõeldud toetused ei laiene.</p>
<p>Ettepanek 4. Täpsustada ühisveevärgi seadust õiguste ja kohustuste osas sademeveesüsteemide korrastamiseks ja sademevee teenuse aluste kehtestamiseks.</p>	<p>Käesoleval hetkel ei ole üheselt määratud sademevee-süsteemide (kraavide, trupide) ning liigniiskete alade hoolduse korraldamine. See vajab õiguslikult reguleerimist ning lisaks ka sademeveerajatiste hoolduseks vahendite eraldamise küsimuse lahendamist.</p>
<p>Ettepanek 5. Luua üleriiklik veebipõhine lem-</p>	<p>Kehtiv lemmikloomade registri süsteem ei või-</p>

<p>mikloomade register, mida haldaks riik ja kehtestada lemmiklooma omanikule kohustus mikrokiipimiseks ning üleriigilisse registrisse kassidekoerte kandmiseks.</p>	<p>malda üleriigiliselt küsimust lahendada ning on liiga kallis.</p>
<p>Ettepanek 6. Muuta Maa hindamise seadust maa hindamise korralduse määratlemiseks. Valmistada ette ja viia läbi maa hindamine 2015 aastal.</p>	<p>Maa hindamise seadust ei ole täidetud. Hindamist on pidevalt edasi lükatud, edasilükkamise põhjendused ei ole pädevad ning rikuvad kohalike omavalitsuste õigusi ja piiravad maamaksust saadavat tulu. Viimane maa korraline hindamine toimus 2001. aastal. Maa hind ei ole korrelatsioonis maa turuhinnaga ning moonutab tegelikust. Seaduse mittetäitmine mõjutab negatiivselt KOV tulubaasi.</p>
<p>Ettepanek 8. Tagada kohalikele omavalitsustele õigus valikuteks, millise mudeli alusel korraldada jäätmehooldeteenust.</p>	<p>KOV eeldusi sh võimalusi ja garantiisid jäätmehooldele, kui riigi ühe elutähtsa teenuse, korraldamiseks ei tuleks jätkuvalt kitsendada või olematuks muuta vaid tugevamaks ja adekvaatsemaks muuta.</p> <p>Üleriigilised omavalitsusliidud on korduvalt läbi rääkimistel ning oma kirjades sellele tähelepanu juhtinud, sh 2010. aastal ja sellele järgnevalt korraldatud jäätmeveo in-house erandi keelu sätestamise puhul Riigikogu poolt, millega KOVide otsustusõigust korraldada oma pädevusse kuuluvaid küsimusi parimal võimalikul moel piirati olulisel määral.</p> <p>Peame oluliseks tagada jätkuvalt jäätmeseaduses ka võimalus, kus jäätmevaldaja on kohaliku omavalitsuse kliendiks, mitte jäätmekäitleja otseks lepingupartneriks.</p>

VII. ETTEPANEKUD MUUDES KÜSIMUSTES

FISKAALSE MÖJUGA ETTEPANEKUD	PÕHJENDUSED															
<p>Ettepanek 1. Eraldada toetus üleriigilistele omavalitsusliitudele rahvusvahelise koostöö toetamiseks.</p> <table border="1" data-bbox="188 1659 624 1850"> <thead> <tr> <th>2013</th> <th>2014</th> <th>2015</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>117 000</td> <td>119 000</td> <td>125 000</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <th>2016</th> <th>2017</th> <th>2018</th> </tr> <tr> <td>125 000</td> <td>130 000</td> <td>130 000</td> </tr> </tbody> </table>	2013	2014	2015	117 000	119 000	125 000				2016	2017	2018	125 000	130 000	130 000	<p>Rahvusvahelise koostöö toetuse vahendid vähenesid samuti seoses kärbetega. Kulud on aga kogu Euroopas kasvanud. Taotleme selle toetusliigi kasvatamist ja viimist esmalt 2009. aastal tasemele ja hiljem suurendamist kuni 5% aastas.</p>
2013	2014	2015														
117 000	119 000	125 000														
2016	2017	2018														
125 000	130 000	130 000														